

AKO ZVIERATÁ V CIRKUSE! Slovenský sudca prezradil ako vo väzbe spracúvajú a pripravujú kajúcnikov, aby svedčili a vypovedali žiadaným spôsobom

- CZ24 News | 7. ledna 2022

SLOVENSKO: Sudca krajského súdu Peter Šamko vysvetľuje, ako prebieha vo väzbe tzv. preparácia obvineného. Považuje to za tortúru a navrhuje sériu opatrení, ktoré by mali takéto praktiky obmedziť.

Šamko hovorí o „preparácii“ obvineného najmä v súvislosti akousi prípravou spolupracujúcej osoby, teda kajúcnika. Inými slovami postupnej príprave, spracovaní obvineného, aby vypovedal želateľným spôsobom.

„Nezriedka sa takého osoby rozhodli spolupracovať s políciou až vo výkone väzby, pričom pred vzatím do väzby trestnú činnosť popierali a k ich obratu (priznaniu toho, z čoho boli obvinení a k udávaniu aj ďalších osôb) došlo až v podmienkach výkonu väzby,“ píše Šamko na portáli pravnelisty.sk.

Ako píše, „nezaškodí si“ pripomenúť vyšetrovaciu metódu, ktorá slúži na „výrobu“ kajúcnikov. „Teda na to, aby sa z popierajúcich (spupných) obvinených stali pokorní (skrotení) kajúcnici schopní posúvať obvinenia aj na ďalšie osoby,“ ozrejmuje. Pričom dodáva, že táto metóda sa využíva doposiaľ.

I nejmenší finanční příspěvek velice pomáhá! Děkujeme!

CHCI PŘÍSPĚT

Šamko pripomína, že fyzický nátlak na obvineného je neakceptovateľný, ale „psychické donútenie má už inú procesnú kvalitu, pretože je takmer nemožné ho preukázať“. Alebo sa neberie až tak vážne, pretože väzba na takmer každého vplýva psychicky negatívne.

„Často takéto psychické násilie ani nemožno zistiť, pretože obvinený sa dostane do takého duševného stavu, že už iba mechanicky opakuje svoje výpovede a to aj po prípadnom prepustení z väzby na slobodu, či konaní pred súdom,“ dodáva krajský sudca. A predpokladá, že takéto deformácie vo vyšetrovaní sa využívajú vtedy, keď je orgán činný v trestnom konaní presvedčený o spáchaní trestného skutku, „má fixnú ideu a vedie vyšetrovanie zámerne tým smerom, aby túto verziu presadil“.

Čo je preparácia obvineného?

Šamko ju popisuje ako kombináciu metód psychického a fyzického nátlaku, pričom využíva strach obvineného, jeho izoláciu a sľubovanie výhod či odmien, ak sa obvinený bude správať želaným spôsobom.

Zjednodušene sudca vysvetľuje, že metóda preparácie je postavená na princípe krotienia alebo cvičenia divých zvierat v cirkuse: izolácia od necvičených zvierat, zvyk na konkrétneho človeka, systém výhod a systém opakovaného cviku.

Izolácia

To považuje Šamko za východiskový bod, obvinený musí byť v izolácii. Na to slúži inštitút väzby. „Vychádza sa tu zo správneho predpokladu, že trestné stíhanie obvineného na slobode vedie zriedkavejšie k priznaniu obvineného a ešte zriedkavejšie k začatiu udávania aj ďalších osôb. Preto je nevyhnutné izolovať obvineného od vonkajšieho sveta, ktorý doposiaľ poznal, t. j. odstrihnúť obvineného od bežného spôsobu vedenia života, od jeho rodiny a podobne,“ píše Šamko.

Patrí k tomu aj obmedzenie návštev rodiny vo väzbe, cenzúra listov. Podstatným je, aby sa obvinený stretával fakticky len s jednou osobou (okrem obhajcu) a to s vyšetrovateľom. Podotýka, že držanie obvineného v takýchto podmienkach musí byť často dlhodobé, preto je „niekedy potrebné, aby väzba trvala dlhé mesiace, preto sa často úmyselne nevykonávajú žiadne relevantné procesné úkony). Šamko hovorí o úmyselnom predlžovaní väzby.

„Pokiaľ náhodou sudca pre prípravné konanie alebo sťažnostný súd rozhodne o prepustení preparovaného obvineného z väzby na slobodu, respektíve nahradí väzbu probačným dohľadom, či peňažnou zárukou a ide o obvineného, na ktorého priznaní a následnom prípadnom udávaní iných osôb majú orgány činné v trestnom konaní obzvlášť veľký záujem, tak nasleduje pre slovenské pomery typické neslávne ‚otočenie‘ obvineného pred bránou väznice a vzatie obvineného do väzby v inej trestnej veci,“ pokračuje Šamko.

V tejto fáze preparácie vyšetrovateľ obvineného zoznamuje s výpoveďami iných spoluobvinených. Podstatou je, aby mal pocít, že „nemá šancu“, je zbytočné „zatĺkať“.

Šamko však podotýka, že „niektorí prokurátori využívajú aj mediálny priestor, v ktorom ešte pred súdnym konaním hodnotia zabezpečené dôkazy ako ‚veľmi silné‘ či ‚nepriestrelné‘“. Podľa neho tak deformujú a predpripravujú verejnú mienku a vytvárajú tlak na konajúci súd, ale aj obvineného.

Vyšetrovateľ ponúka obvineného, aby hovoril „o svojej trestnej činnosti“, aby sám „uviedol zoznam svojich hriechov“. Podľa Šamka je to skúška, či už má obvinený dostatočne oslabenú vôľu, teda či je schopný vykonať a potom opakovať svoj cvik.

„Často sa potom obvinený po niekoľkomesačnej procedúre preparácie vo výkone väzby nachádza v takom duševnom stave, že už chce mať iba pokoj. To platí o to viac, ak sa metóda spojí napríklad aj so spánkovou depriváciou (časté budenie obvineného v noci sa vykonáva pod zámienkou zistenia, či si obvinený nepoškodzuje zdravie!, respektíve s nedostatkom prirodzeného denného svetla a podobne,“ podotýka.

Zvyk na cvičiteľa

Podstatou je sa s každou žiadosťou obracať na vyšetrovateľa. Aj v prípade, ak sa chce napríklad stretnúť s rodinou. Tak sa z vyšetrovateľa stáva významná osoba.

V záujme obvineného je, aby si ho neznepriatelil. V opačnom prípade nedostane napríklad poštu od rodiny, návšteva rodiny sa neuskutoční pre „nečakané komplikácie“ a podobne.

Systém výhod

Ak bude obvinený robiť požadovaný cvik, teda sa prizná alebo udá ďalšie osoby, príde odmena. „Obvinený, zdegradovaný trvajúcou väzbou je často už zlomený (opustený) natolko, že začne počúvať na sľubovaný systém výhod (odmien), ktoré by získal, ak by prestal ‚zatĺkať‘, pričom výhody (odmeny) v podobe prepustenia na slobodu, či následnej beztretnosti, respektíve zmiernenia trestu až na úroveň symbolického trestu (tak ako to už dosiahli niektorí uvedomejší obvinení pred ním), sú tak výrazným lákadlom, ktorému sa v podmienkach väzby iba veľmi ťažko odoláva,“ píše Šamko.

V tejto súvislosti spomína návštevy vyšetrovateľov vo väzbe, počas ktorých obvinenému predostierajú práve systém odmien. „Ak je to potrebné, naznačia okruh osôb, ktoré by mohol spomenúť vo svojej priznávajúcej sa výpovedi,“ poznamenáva.

Šamko píše, že „uplynulom roku videl niekoľko zápisníc o výsluchoch obvinených v rôznych trestných veciach, ktoré realizoval sudca pre prípravné konanie ohľadne žiadosti o prepustenie z väzby, v ktorých obvinení vypovedali aj to, že za nimi do väzby neustále chodia operatívni pracovníci polície, ktorí ich, samozrejme bez prítomnosti obhajcu, opakovane vyzývajú, aby sa priznali k tomu, čo je uvedené v uznesení o vznesení obvinenia (teda nie k tomu, čo prípadne skutočne spáchali, ale k tomu, z čoho boli obvinení)“.

Takto postupne začne obvinený vidieť iba sľubované výhody, začne sám seba presviedčať, že je nezmyselné, aby on bol vo väzbe, keď sa stačí priznať. K tomu, čo je napísané v uznesení.

Opakovanie cviku

Keď začne obvinený vypovedať podľa šablóny, vyšetrovateľ sa môže pustiť do cibrenia otázok a odpovedí. Vynechávajú sa zbytočné maličkosti, pridávajú sa presnejšie výrazy a tak sa mení podľa tejto metódy aj obsah a kvalita výpovede.

„Obvinený už má otázky a odpovede vsugerované a zafixované, vie kedykoľvek predniesť svoju výpoveď a nezlyhá ani vtedy, ak sa zmení osoba cvičiteľa (vyšetrovateľa),“ vysvetľuje krajský sudca. Pričom sa obvinenému prizvukuje, že ak by svoju výpoveď zmenil, príde o výhody – odmeny.

A čo ďalej?

Šamko píše, že metóda preparovania obvineného je „účinná vyšetrovací metóda, ako možno priviesť popierajúcu obvinenú osobu k tomu, aby začala dobrovoľne spolupracovať s políciou.“

Využíva striedanie strachu, neistoty, beznádeje, izolovanosti a sľubovaný systém výhod a odmien. „Počíta sa tu s unaviteľnosťou človeka vo väzbe a s túžbou zase normálne žiť. Ráta sa so psychologickým predpokladom, že ten, ktorého všetci opustili, je náchylný sa zlomiť a je teda menej odolný voči ovplyvňovaniu. Táto metóda je ‚vynikajúca‘ aj preto, že jej využitie v praxi je ťažko odhaliteľné,“ konštatuje sudca.

Vyzýva na dôrazné odmietnutie takto získaného priznania a udania iných osôb. Podľa neho preparáciu obvineného treba považovať za tortúru, lebo ide o násilný zásah do psychiky človeka, neprípustné ovplyvňovanie jeho vôle, pričom cieľom je priznanie viny – či už skutočnej alebo vymyslenej. Hoci bola táto metóda často využívaná v minulosti, v praxi funguje aj v súčasnosti. Podľa Šamka „nič nenasvedčuje tomu, že by sa nemala využívať aj v budúcnosti“. Dôvod vidí v hlade po očiste spoločnosti.

„Zákonnosť tak bude celkom určite aj naďalej ustupovať podivným tézam o spravodlivosti, ktorá by údajne mala mať pred zákonnosťou prednosť. Je pritom absurdné si myslieť, že spravodlivosť možno nastoľovať v právnom štáte nezákonnou činnosťou,“ upozorňuje Šamko.

Preto navrhuje súbor opatrení, ktoré by mali minimálne sťažiť využívanie tejto metódy. Podľa Šamka by sa mala skrátiť celková lehota trvania väzby, sprísniť podmienky na jej predlžovanie. Pripomína, že práve neúmerne dlhé väzobné stíhanie obvineného je základom metódy preparácie.

Súd by mal podľa neho dôslednejšie hodnotiť väzobné dôvody. Sudca by mal mať vždy na pamäti, že väzba je výnimočné opatrenie.

Súdy by nemali automaticky akceptovať „otáčanie“ obvinených pred bránou väznice a mechanicky ich brať do väzby v inej trestnej veci len preto, aby mohla väzba kontinuálne pokračovať. Za dôležité považuje legislatívne zmeniť podmienky návštev obvineného, jeho písomného styku, možnosti vykonávať rôzne aktivity, zaviesť lehoty na cenzurovanie pošty.

Šamko by zakázal operatívne návštevy pracovníkov polície vo výkone väzby bez prítomnosti obhajcu. Podľa neho by sa mali robiť obrazovozvukové nahrávky zo všetkých výsluchov.

No a v závere apeluje na vyšetrovacie orgány, aby „zase začali riadne vyšetrovať, aby nebrali trestné konanie ako preteky kajúcnikov a aby nezabúdali, že médiá nepatria medzi orgány činné v trestom konaní“.

[ZDROJ](#)